

زمینه نظری روانشناسی اسلامی

دکتر مهرداد کلانتری
استاد روانشناسی دانشگاه اصفهان

پریناز سجادیان
دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه اصفهان

میرشنامه: کلانتری، مهرداد، ۱۳۳۴ -

عنوان و نام پدیدآور: زمینه نظری روانشناسی اسلامی

مشخصات نشر: اصفهان: نشر دارخوین، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۹۰ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۰-۱۳۱-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیلای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nliai.ir> قابل دسترسی است.

شناسه افزوده: سجادیان، پریناز، ۱۳۶۷ -

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۱-۷۹۲

زمینه نظری روانشناسی اسلامی

دکتر مهرداد کلانتری
پریناز سجادیان

ناشر: دارخوین

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۰-۱۳۱-۸

این کتاب تحت حمایت قطب شادی و معنویت
دانشگاه اصفهان به چاپ رسیده است.

www.ndarkhovain.ir

تلفن مرکز پخش:

۰۳۱ ۹۵۰ ۲۰۷۷۲

۱	پیشگفتار.....
۲	مقدمه.....
۳	انسان شناسی.....
۳	توحید بنیان روانشناسی اسلامی.....
۴	روانشناسی دین.....
۴	ضرورت الگو سازی یا مدل نظری.....
۵	موانع نظریه پردازی در روانشناسی.....
۶	معنویت.....
۷	مفهوم شناسی معنویت.....
۷	نقش نور غیبی.....
۸	انسان به غیب.....
۸	معنویت و خدا.....
۹	معنویت در روانشناسی انسان.....
۱۰	معنویت به عنوان یک راهکار های زندگی.....
۱۱	انسان شناسی.....
۱۲	قصه آفرینش انسان در قرآن.....
۱۳	هدف خداوند از آفرینش انسان.....
۱۴	ماهیت انسان.....
۱۶	انسان ایده آل.....
۱۷	توحید.....
۱۸	هجرت.....
۱۸	جهاد.....
۱۸	از کثرت به وحدت.....
۱۸	ارتباط با خدا.....
۱۹	خدای گونه شدن.....
۲۰	تصویر ذهنی از خداوند.....
۲۱	رویکرد عرفانی.....
۲۳	معاد باوری.....
۲۳	دلایل وجود حساب و کتاب پس از مرگ.....
۲۴	دلایل نجرد روح.....
۲۵	نکرائی از مرگ.....
۲۵	تصور صحیح از مرگ.....
۲۶	ماهیت مرگ.....
۲۶	سکرات مرگ.....
۲۷	شروع مرگ.....
۲۸	مراقبه.....

۲۹	اهداف
۳۰	پژوهش های مراقبه
۳۱	یافته های فیزیولوژیکی مثبت
۳۱	تاثیرات فیزیولوژیکی و خلق
۳۲	پیشرفت تحصیلی
۳۲	خلاقیت
۳۲	شخصیت و عزت نفس
۳۳	شادی و عواطف مثبت
۳۳	مراقبه در اسلام
۳۴	محاسبه نفس
۳۶	مروارید و اهمیت موضوع
۳۷	مخاطبت با نفس
۳۸	دیدگاه آیت الله سید محمد حسین حسینی طهرانی
۴۱	دیدگاه علامه طالقانی (ره)
۴۲	دیدگاه سید بن طاووس
۴۳	راهنمای عملی محاسبه نفس
۴۵	ملاک های موفقیت در برنامه مراقبه نفس
۴۶	روانشناسی عرفانی
۴۹	عرفان و دین
۵۰	بخشش
۵۳	کاربرد
۵۳	روابط زنانویی
۵۳	روابط خانوادگی
۵۳	روابط شغلی
۵۴	تاریخچه
۵۷	آیا شما عصبانی هستید؟
۵۷	آیا شما در جستجوی بخشش مشروط هستید؟
۵۸	بخشش یک فرایند است
۵۹	شادی در اسلام و روانشناسی
۵۹	تحلیل مفهومی
۶۱	عوامل از بین برنده غم و اندوه
۶۲	نظریه حزن مصدوح
۶۲	واژگان کلیدی سادی در قرآن
۶۲	واژگان سادی مصدوح
۶۲	رضا
۶۳	سکینه
۶۴	رجا
۶۵	حبر

۶۵	بهج
۶۶	نفر
۶۶	لذت
۶۶	واژگانی که هم برای شادی ممدوح و هم برای شادی مذموم بکار رفته‌اند:
۶۶	بشارت
	Error! Bookmark not defined.
	شادی مذموم
۶۸	سرور ممدوح
۶۸	سرور مذموم
۶۹	ضحک
۶۹	خانه تمسخرآمیز
۶۹	خانه و گریه را جانب خداوند
۷۰	شادی مذموم
۷۰	نکوهش مسخره کردن
۷۰	فرح
۷۱	فرح ممدوح
۷۳	شادی بخاطر تحقق و اطمینان
۷۳	شادی از نزول قرآن
۷۳	فرح مذموم
۷۵	اطمینان
۷۵	مصدق‌های اطمینان ممدوح
۷۵	مصدق‌های اطمینان مذموم
۷۵	شادی مذموم
۷۵	اشر
۷۶	بطر
۷۶	نمونه‌ها
۷۶	مرح
۷۷	نکوهش تکبر و سرمستی
۷۷	نتیجه‌گیری
۷۸	منابع

پیشگفتار

روانشناسی اسلامی، یکی از آرمان‌های انقلاب شکوهمند اسلامی ایران است. روانشناسی اسلامی بر اساس این پیشفرض مطرح شده است که فرهنگ اسلامی توان بالقوه ارائه مکتبی مستقل در روانشناسی معاصر را دارد. این توان بالقوه، هنوز بالفعل نشده است.

روانشناسی اسلامی باید به همت اندیشمندان متعهد حوزه و دانشگاه اعلام موجودیت نماید و دوران نوزادی، کودکی و نوجوانی خود را پشت سر بگذارد و همچون شجره‌ای طیبه بارور و بالنده شود و قابل عرضه در سطح کشور، کشورهای اسلامی و در سطح بین‌المللی باشد.

روانشناسی اسلامی باید در سه بعد نظری، پژوهشی و کاربردی بطور هماهنگ پیش برود تا منجر به تولید علم در جوامع اسلامی و وابستگی به علوم انسانی غربی را از بین ببرد.

در این کتاب، ما به برخی از جنبه‌های نظری روانشناسی اسلامی اشاره شده است. هدف از این کتاب این بوده است که فضایی برای ایجاد کند تا پژوهشگران جوان، علاقه‌مند شوند مطالعات جدیدی را در قلمرو روانشناسی اسلامی آغاز نمایند.

دکتر مهرداد کلانتری

تیر ماه ۱۳۹۴

مصادف با عید سعید فطر

روانشناس دغدغه‌های خاص خود را دارد. برخی دغدغه ارتقاء علمی دارند از کارشناسی به کارشناسی ارشد و از ارشد به دکترا و ... برخی دغدغه کلینیکی دارند. دوست دارند کلینیک بروفتی داشته باشند و روانشناس کاربردی باشند. برخی دغدغه چاپ مقالات علمی و مشهور شدن بعنوان یک شخصیت جهانی را دارند. برخی دغدغه پیروی از مکتب خاصی را در روانشناسی دارند مانند روانکاوی، رفتارگرایی، شناخت گرایی، فراشناختی یا روان عصب شناسی. در تاریخ علم روانشناسی، همواره روانشناسانی بوده‌اند که دغدغه پیوند روانشناسی و دین داشته‌اند مانند ویلیام جیمز، استانی هال، گوردون آلپورت، یونگ و در این زمان افرادی مانند کنس باگمنت، رابرت اثرایت، مارتین سلیگمن و راجر والش و دیگران.

در کشور ما ایران نیز در حالی که برخی از اندیشمندان اصرار دارند بر جدائی روانشناسی و دین، برخی دیگر مانند علامه محمد تقی جعفری اصرار دارند بر پیوند روانشناسی و دین. در حالی که برخی اصرار دارند علم و دین را از هم جدا کرده یا رودر روی هم قرار دهند و یا علم را جایگزین دین کنند. دشمنان فراوانی نیز بوده‌اند مانند انیشتن، دکتر حسابی، دکتر گلشنی و دیگران که اصرار دارند بر پیوند علم و دین. بنابراین یکی از مبانی نظری مطالعات اسلامی در روانشناسی، پیوند علم و دین است. اصلاً دیگر پیوند روانشناسی و دین است.

سؤال: آیا براستی روانشناسی را دین با هم رابطه دارند؟

پاسخ به این سوال بستگی دارد به سویی که از روانشناسی و دین ارائه می‌شود. بعنوان مثال اگر روانشناسی بعنوان یک علم کاملاً تجربی تعریف شود که صرفاً از روش‌های تجربی و آزمایشگاهی استفاده می‌کند، چنین علمی ممکن است رابطه با دین نداشته باشد. یا اگر موضوع علم روانشناسی صرفاً رفتار قابل مشاهده و قابل اندازه‌گیری تعریف شود، چنین علمی سر و کار محدودی با دین دارد. تعریف دین نیز در این زمینه مهم است. رفتارگرایی دین را در حد رفتار قابل مشاهده و قابل اندازه‌گیری مطرح می‌کند و روانشناسی با علم کمی کردن امور کیفی تعریف می‌شود. اگر دین بعنوان آداب و رسوم محدودی تلقی گردد که محدود شود به اعمال خاص در ایام خاص، دیگر لزومی ندارد که با علم و از جمله روانشناسی رابطه داشته باشد. اما اگر دین بعنوان یک پدیده مهم روانی - اجتماعی - معنوی تعریف شود که با همه امور زندگی از قبل از تولد تا مرگ سر و کار دارد، قطعاً تأثیر عمیقی بر روان خواهد داشت. هنگامی که انگیزه‌های دینی موجب مهمترین تحولات اجتماعی شود، روانشناسی دین اهمیت خاصی خواهد یافت.